

SPINOZA EN ADVAITA (5)

Onmiddellijk aansluitend bij de feitelijke onbestaanbaarheid van de begrippen goed en kwaad past het onderwerp 'rationele meditatie op onze gevoelens levert de volmaakte kennis hiervan op' (zie Spinoza en Advaita (1)).

De relatie tussen ervaringen en gevoelens is grondig uiteen gezet in de syllabus 'ken je zelf' en wordt hier niet meer aangehaald.

Door het hanteren van begrippen goed en kwaad ontstaat vanuit het (niet)handelen dikwijls een schuldgevoel; een kort of langdurig geknaag rond het besef goed/juist of niet-goed van de handeling, droogweg gezegd: het geweten, moraal of ethiek. Vanaf het prilste bestaan wordt een individu gevormd door het ervaren van diens omgeving, zelfs de eerste gevoelens in de baarmoeder en als boreling laten hun sporen na. Deze ervaring en vorming draagt noodgedwongen tegelijkertijd ook vervorming in zich; het nieuwe leven wordt immers door een onvolkomen omgeving voorbereid op een functioneren in een bestaande sociale en economische context. Is deze vorming aanvankelijk stringent, later is het een sluipende vorming door allerlei types van communicatie en de ontwikkeling van eigen percepties rondom ervaringen.

De uitspraak van Krishnamurti ' u handelt altijd vanuit bepaaldheden' (lees: conditioneringen) wordt hoe langer hoe meer door de neurologische en psychische wetenschap onderschreven.

Misschien zou zelfs de vorming van een Dalai Lama als zodanig ook in dit licht beschouwd kunnen worden.

Ieder individu werkt en ervaart vanuit diens bagage van vormen en elke indruk wordt afgezet tegen deze unieke samenstelling daarvan. Een handelen of niet-handelen wordt belicht vanuit een geconditioneerde set van goed en kwaad, een set die zelf gevormd en vervormd is en aan veranderingen onderhevig . In het (niet)handelen zit bovendien een bewuste of onbewuste verwachting besloten. Als deze verwachting ,of zelfs een (niet)handelen zonder enig verwachten, niet beantwoordt aan deze geconditioneerde set van goed en kwaad ontstaat er een conflictsituatie die zich onder andere laat vertalen als de emotie 'schuldgevoel'. Aangezien alles ervaringsmatig aangeleerd (geconditioneerd !) wordt is het duidelijk dat onmogelijk een perfectie, een volkomen kennen bereikt kan worden, bovendien is het vrijwel onmogelijk om binnen een bepaald niveau van kennen onophoudelijk perfect te handelen; ook dan is de potentiële bron van conflict levensgroot aanwezig.

Zowel het (niet)handelen als de set goed en kwaad zijn aangeleerd, gevormd en

vervormd en imperfectie is inherent aan de fysieke en mentale beperkingen. Noodzakelijkerwijze dient zich aldus van tijd tot tijd een conflict aan, een conflict dat zelfs diep bittere vormen kan aannemen of als ondraaglijk ervaren wordt.

Hoe nu om te gaan met een schuldgevoel als gevolg van een imperfectie door het (niet)handelen?

(Het gevoel 'zelfverwijt' wordt vanwege de analogie niet afzonderlijk besproken).

Het spreekt vanzelf dat bij zichzelf nagegaan dient te worden of het handelen - of nalaten van een handelen - zo bewust mogelijk heeft plaats gehad, per slot van rekening dient elk gebeuren als platform voor het verkrijgen van kennis en ervaring. Zelfs indien er gesproken zou kunnen worden van onoplettendheid vormt deze onoplettendheid een grond voor kennis en ervaring. Dit zelfonderzoek is een meedogenloos proces dat in strikte objectiviteit moet plaats vinden en op veel weerstand stuit; het ik, het ego verzet zich uit alle macht tegen een waarneming als ware men zijn eigen getuige, allerlei valse argumenten en kronkelingen van gedachten passeren de revue; zie ook hoofdstuk 7 syllabus 'ken je zelf'. Toch schept een juist en objectief zelfonderzoek door het impliciete erkennen de nodige ademruimte en onontbeerlijke basis voor het proces van bevrijding (zie volgende publicatie).